

Advies - training - onderzoek - projectmanagement

Het associatieverdrag met Oekraïne: heeft stemmen zin?

Gepubliceerd op linkedln 6 april 2016 en op www.europa-instituut.nl 7 april 2016

Morgen, 6 april 2016, mogen de Nederlandse burgers in een raadgevend referendum zich voor of tegen het associatieverdrag met Oekraïne uitspreken. Heeft het zin om morgen te gaan stemmen of is het mosterd na de maaltijd?

Zonder bijlagen telt het associatieverdrag 323 pagina's, waarvan 306 over vrijhandel gaan en 17 pagina's zijn gewijd aan politieke doelstellingen. Het Europees Parlement en 28 nationale parlementen hebben al ingestemd met het associatieverdrag en de handelsaspecten zijn vanaf 1 januari van dit jaar goeddeels in werking getreden. Naast deze democratische legitimering van het associatieverdrag, speelt nog een ander aspect dat de hele voor of tegen discussie grotendeels tot een farce maakt. De Europese Commissie heeft namelijk de exclusieve competentie over het externe handelsbeleid van de EU. De gedachte hierachter is dat de som groter is dan de delen. Zo vertegenwoordigt de Europese Commissie al sinds jaar en dag de handelsbelangen van de 28 lidstaten in de WTO-onderhandelingen, waardoor Nederland een grotere stem in de verschillende onderhandelingsrondes heeft dan dat we als individueel land zouden optrekken. Consequentie hiervan is dat het niet uitmaakt wat de uitslag morgen zal zijn, omdat 95% van het associatieverdrag, het vrijhandelsakkoord, al in werking is getreden of binnenkort van kracht wordt. In die zin heeft stemmen geen zin.

Principiëler is de vraag of we onze stem moeten gaan verspelen aan organisatoren die zich laten voorstaan op het verdedigen van de democratie. Niet onverwachts lieten de organisatoren van het referendum afgelopen week het masker vallen: het gaat ze ten principale in het geheel niet om Oekraïne, maar in de eerste plaats om een anti EU-stem. Hoe verhoudt het organiseren van een referendum onder valse voorwendsels zich tot het verdedigen van de democratie? Sterker nog, een minimale minderheid van een paar honderdduizend burgers heeft nu feitelijk 500 miljoen EU burgers in gijzeling genomen, los van de westelijke oriëntatie van de Oekraïense burgers die nu onzeker is geworden. Dit nihilistisch anti-populisme heeft er tevens in geresulteerd dat miljoenen Nederlands overheidsgeld verspild is en heeft dus niets met de verdediging van de democratie te maken, eerder met de uitholling daarvan. Is dit onze stem waard?

Vandaag kunnen we ons dus uitspreken over de resterende 5% van het verdrag, de politieke doelstellingen, die Nederland samen met de andere lidstaten heeft uit onderhandeld met Kiev. Het is over dit zeer beperkte gedeelte waarover veel ruis bestaat en talloze fabels de ronde doen. Wijlen President Mitterand zei ooit: "als je een referendum organiseert, gaat het over van alles, behalve de centrale referendumvraag." Van deze profetische uitspraak maken de tegenstanders gretig gebruik. Thierry Baudet en consorten bespelen met verve de eng nationalistische en Eurofobe trom met als belangrijkste argument dat met dit verdrag Oekraïne de EU wordt "ingerommeld". Een andere speler uit het Nee-kamp, de Socialistische Partij, hamerde er bij het vorige referendum in 2005, over het Constitutioneel Verdrag, op dat dit het einde zou betekenen van het Nederlandse euthanasie- en softdrugsbeleid. De drogredenering van de SP nu is dat de toenadering van Oekraïne tot het Westen een Russische inval rechtvaardigde. Eigen schuld, dikke bult. Het postume gelijk van Mitterand dus, want in de 17 pagina's waarover het gaat staat zelfs geen hint over EU lidmaatschap van Oekraïne. Met Chili hebben wij een vergelijkbaar associatieverdrag. Hebben de tegenstanders al een Chileense toetredingsdatum in gedachten? Bovendien zou Oekraïne eerst officieel lidmaatschap van de EU moeten aanvragen en dat is de komende decennia een zinloze exercitie, aangezien het land aan geen enkel Europees toetredingscriterium voldoet en Nederland en de andere EU-leden met deze lidmaatschapsaanvraag zouden moeten instemmen.

De 17 pagina's met politieke doelstellingen zijn met name gewijd aan het versterken van de democratische rechtsstaat, de bestrijding van de corruptie en samenwerking op het gebied van buitenlands- en veiligheidsbeleid en terrorismebestrijding. De recente aanslagen in Brussel maakten duidelijk hoe noodzakelijk grensoverschrijdende samenwerking ook in het Nederlands (veiligheids)belang is. Door ons nauwer te verbinden met dit Europese buurland, kunnen wij het bijstaan om na 25 jaar het postcommunistische juk, met alle uitwassen en een gefaalde staat als gevolg, van zich af te werpen en de overgang naar een functionerende democratie en rechtsstaat te maken. Zonder intensievere politieke samenwerking is het gevolg dat we Oekraïne feitelijk laten "bungelen" en een speelbal laten zijn van de agressieve expansiepolitiek van Rusland. De ontkenning van de territoriale integriteit van landsgrenzen in Europa door Poetin, die met de annexatie van de Krim de grootste oorlogsmisdaad na de Tweede Wereldoorlog beging, wordt hiermee de facto gelegitimeerd. Een stem voor betekent dus meer stabiliteit, welvaart, voorspoed en democratie in Europa. Wie zou daar tegen kunnen zijn?

Rob Boudewijn is verbonden aan het Europa-Instituut.nl, een Europese denktank en opleidingsacademie.